

Faktileht

Riigikogu Kantselei majandus- ja sotsiaalinfoosakond • • •

Nr 3/2005 • majandus- ja sotsiaalnäitajad

Lugupeetud Faktilehe lugeja!

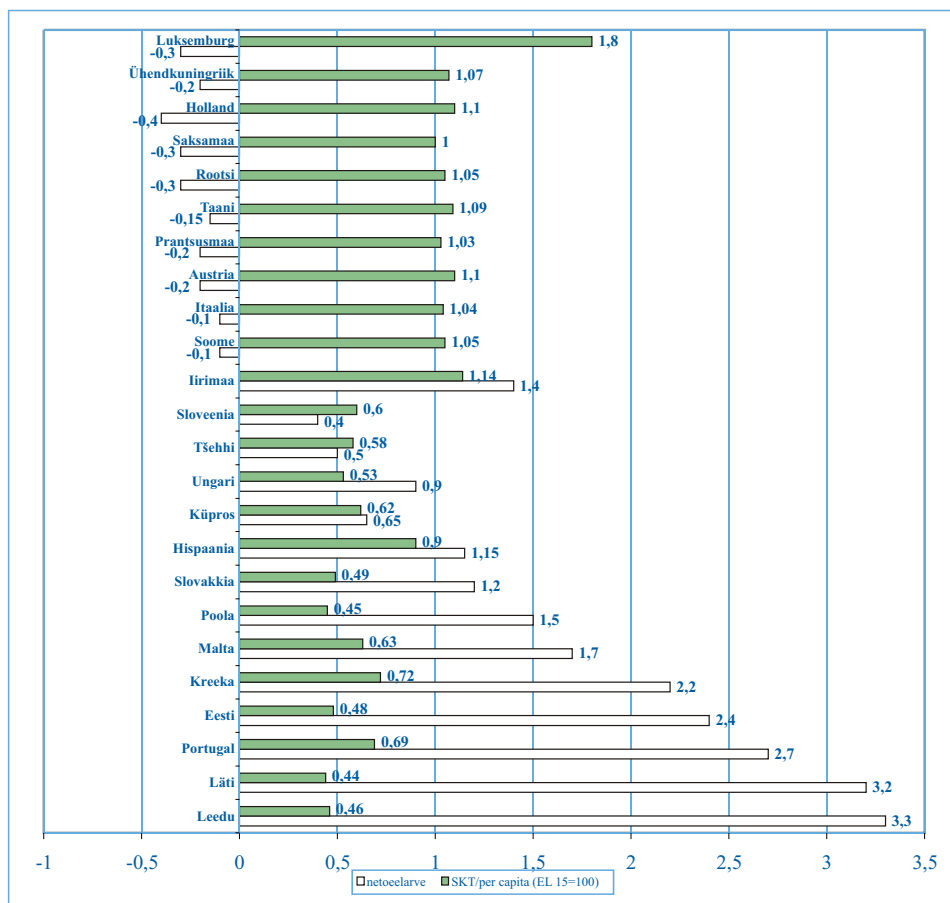
Käesolev Faktileht käsitleb kaht aktuaalset teemat: Euroopa Liidu eelarve rahasiirdeid ja tervishoiuvaldkonna probleeme. Kui Teil on kommentaare või tulevaste Faktilehtede suhtes ettepanekuid, võtame need tänuga vastu aadressil msi@riigikogu.ee

• Euroopa Liidu eelarve rahasiirded

Euroopa Komisjon on asunud uut eelarvet koostama. Hiljutiste tagasilöökide tõttu Prantsusmaa ja Hollandi referendumil on vaidlused raha liikumise üle omandanud veelgi

keerukama iseloomu. Euroopa Komisjoni raport (Martin Hallet, Filip Keereman) toob välja tuntud teesi – rikkad maksavad, vaesed võtavad raha vastu – vastuolulisuse.

Joonis 1. Sisemajanduse kogutoodangu ja Euroopa Liidu eelarve netosiirete võrdlus (EL 15 2003, uued liikmesriigid 2006)

Allikas: Euroopa Komisjoni eelarveteenistus, ECFIN (Vol 2, 2005)

Märkus: Netoeelarve arvutati pärast Ühendkuningriigile tehtud tagasimakseid (rebate); siirete arvutuse metodoloogia ei ole päris rangelt võrreldav uute ja vanade liikmesriikide vahel.

Uued EL-i liikmesriigid on tõepoolest saaja rollis, nii kogusummas kui ka üksikult. Ometi on EL-i eelarve netosiirded üksikutesse riikidesse nende riikide heaolu tasemega võrreldes (mõõdetuna SKT-s ühe elaniku kohta) erinevad. Joonisel 1 on toodud netosiirete maht protsendina vastava riigi sisemajanduse kogutoodangusse.

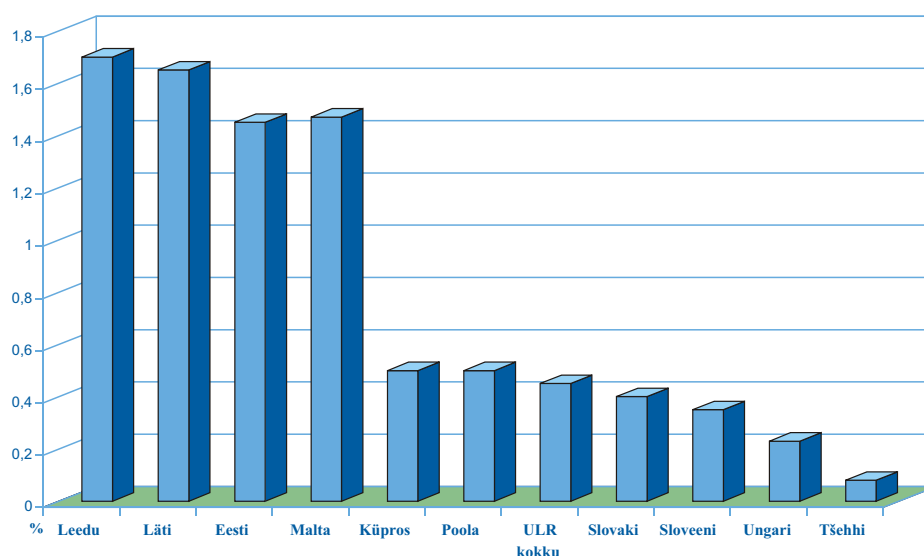
Võrdluse aluseks on uute riikide 2006. aastaks kavandatud netosiirete maht SKT-sse ja vanade EL-i riikide sissemaksete tegelik maht 2003.–04. a.

Võrdlusest nähtub, et üldisest suunitlusest – vaesem saab rohkem, rikkam maksab rohkem – eristub selgesti Iirimaa, kus lähiaastail vaevalt suudetakse sellist EL-i eelarve siirete suhtelist positiivset mahtu säilitada. Selge on ka toetuste vähenemine Iirimaa struktuuri- ja ühtekuuluvusfondist. Kuid uute liikmesriikide vahel on märgatavaid erinevusi. Võrreldes siirete netomahtu SKT-ga ühe elaniku kohta, on suhteliselt kõige rehepilikumat vahetuskaupa teinud muidugi Läti ja Leedu (siirete suhtelise mahu indeks 7), Eesti (indeks 5) säilitaks praeguse EL-i eelarvepoliitika

põhimõttelise jätkumise korral Kreeka, Hispaania ja Portugali (indeks 3) ees auhinnalise kolmanda koha.

EL-i nn doonorriikidest (*net contributor*) eristub selgesti Luksemburg, kes võiks kulutada EL-i eelarvesse isegi kaks korda rohkem. Sisepoliitilises plaanis lähevad sügisesele eelarvedebatile vastu suhteliselt parimas olukorras Saksamaa ja Prantsusmaa. Nende poliitilised liidrid võivad rahvale kuulutada, et neis riikides loodavast rikkusest kuulub maksetena EL-i kassasse, sealhulgas uutele riikidele, suhteliselt vähem kui näiteks Põhjamaades – Rootsis, Taanis ja Soomes. Oma heaolust kulutavad ühisesse eelarvesse suhteliselt kõige enam Hollandi, Taani ja Austria maksumaksjad. Probleemne olukord tuleb lahendada Ühendkuningriigi alamkojas, kus seisab ees terav võitlus seni kehtivate tagasimaksete säilitamise nimel. Kui see Inglise poliitikuil ei õnnestu, peavad nad oma valijaile selgitama, miks just nemad peavad säilitama oma elanike heaoluga võrreldes sedavõrd kõrge sissemaksete taseme EL-i eelarvesse.

Joonis 2. Euroopa Liidu siirete mõju uute liikmesriikide (ULR) eelarvetele (% SKT-st, keskmiselt 2004.–06. a)

Allikas: Commission services, ECFIN Country Focus (Feb, 2005)

Kokkuvõttes ei ole kavandatud EL-i eelarve rahasiirded taevamanna, nad ei paku uutele liikmesriikidele mitte ainult riigieelarvete kululeevendust, vaid on tõsine väljakutse. Lisaks uue liikmesriigi ühinemisega seotud kulud, EL-i nõuete täitmiseks vajalike keskkonnakulude kasv, siirete vastuvõtmiseks vajalikud meetmed ning omafinantseeringut vajavate projektide arvu suurenemine. Neile nõudmistele vastava

nüüdisaegse eelarvefilosoofia loomine uutes liikmesmaades annab Euroopa Komisjoni arvutuste kohaselt keskpikas perspektiivis Eestile teiste uute riikidega võrreldes märgatava majandusliku efekti (vt joonis 2), kuid eeldab prognoosi täitmiseks kõigilt riikidelt ka tõsist administratiivset jõupingutust ja haldussuutlikku koostööd.

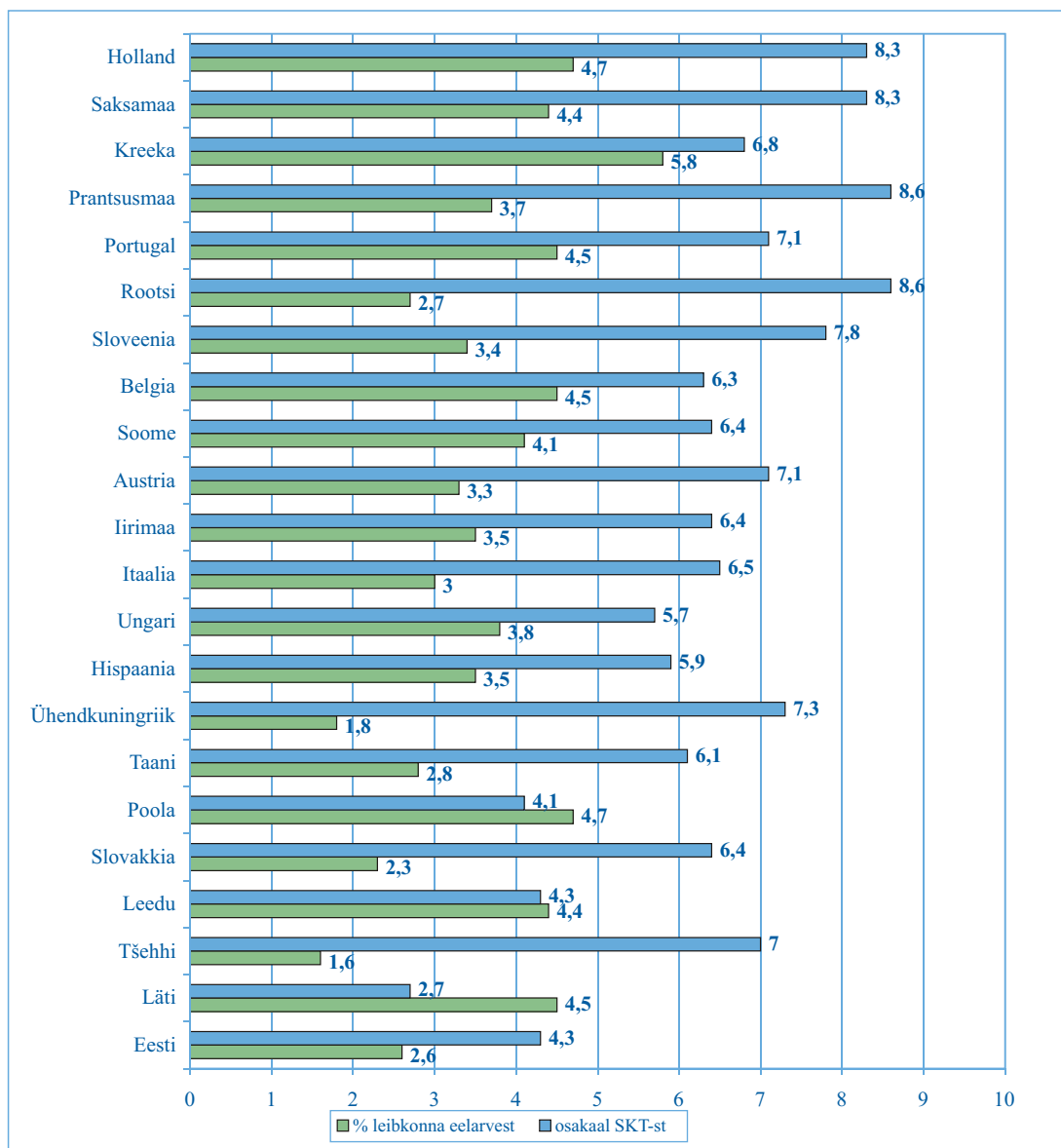
• Tervishoid

Viimasel ajal on meil probleemiks olnud tervishoiuvaldkonna rahastamine. Tervishoiusüsteemi funktsioneerimiseks peavad raha kulutama nii riik kui ka inimene ise. EL-i riikides on nende kulude osakaal üsna erinev.

Joonisel 3 on toodud riigi poolt tervishoiule kulutatud raha osakaaluna sisemajanduse kogu-

toodangust ja isiklikud kulutused protsendina leibkonna eelarvest. Riigi kulutustes on arvestatud haigusrahadeks makstud hüvitisi ja meditsiinilist teenindamist, mis aitab säilitada, taastada või parandada haiguskindlust oma-vate inimeste tervist. Leibkonna kulutused tervisele on arvestatud jooksevhindades.

Joonis 3. Kulud tervishoiule osakaaluna SKT-st ja % leibkonna eelarvest 2003. a

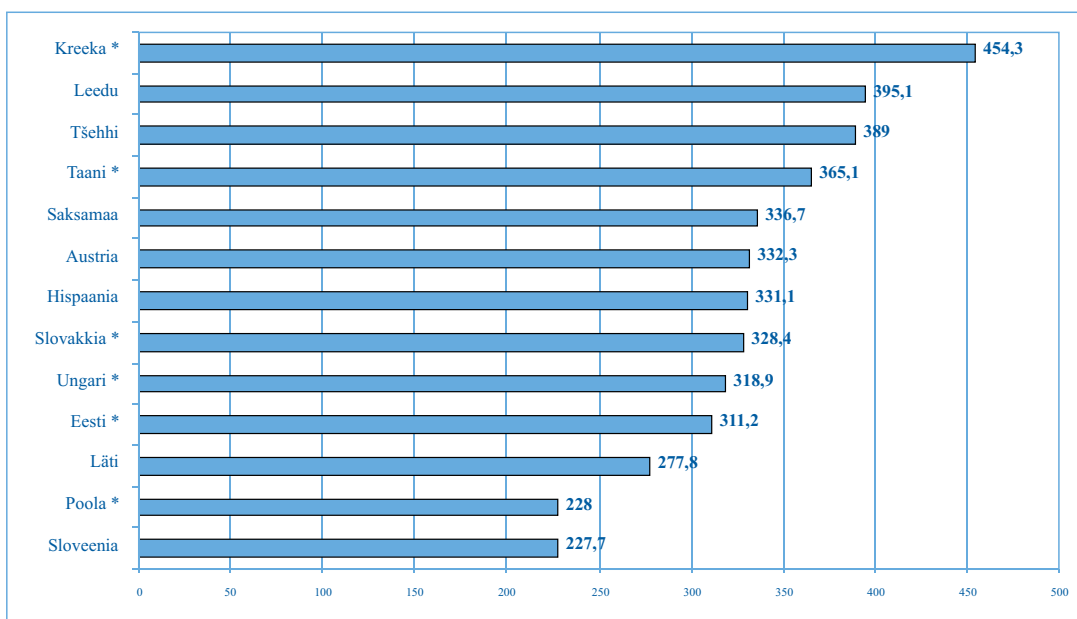

Allikas: Eurostat

Kõrge elatustasemega EL-i riikides on ka kulutused tervishoiule suhteliselt suuremad. Eesti kuulub riikide hulka, kus mõlema osakaal – nii riigi kui ka inimese isiklik panus tervisekulutuste rahastamiseks – on suhteliselt madal teiste EL-i riikide vastavate kulutustega võrreldes.

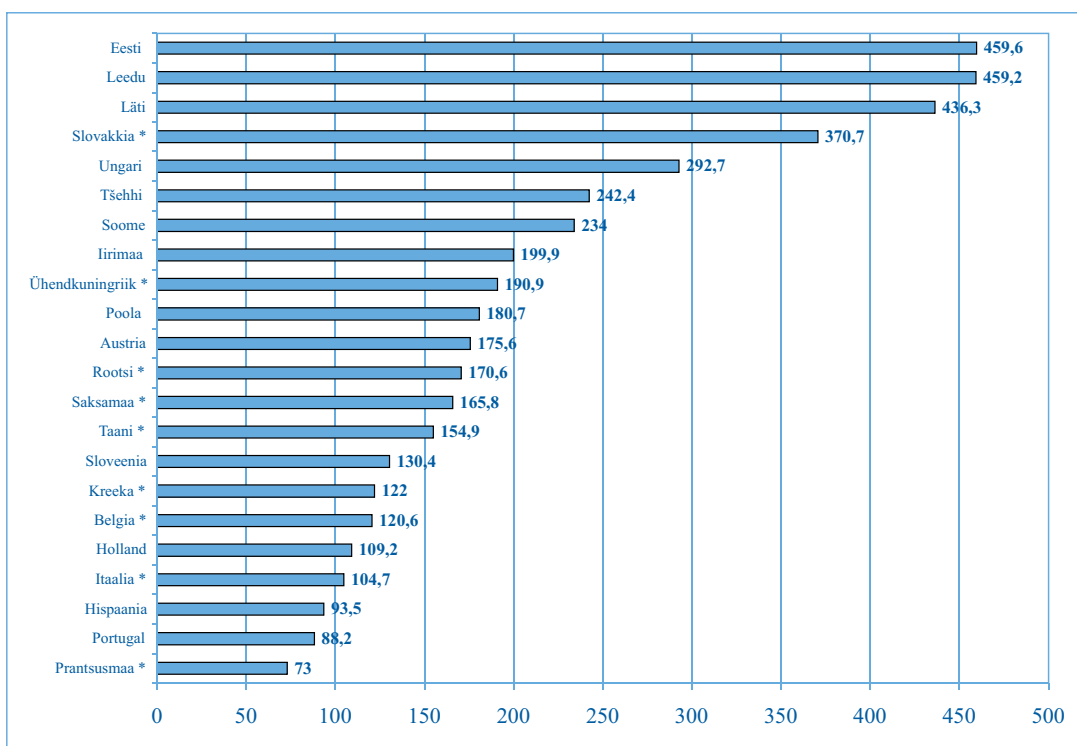
Eestis on viimasel ajal arstide arv vähenenud: 100 000 elaniku kohta on 311 arsti, mis on suhteliselt väike arv teiste EL-i riikidega võrreldes. Samal ajal on südame- ja veresoontehaigusi tunduvalt rohkem kui teistes EL-i riikides.

Joonis 4. Arstide koguarv 100 000 elaniku kohta EL-i riikides 2003. a
(* 2003. a näitaja puudumisel on kasutatud eelmise aasta näitajat)

Allikas: Eurostat

Joonis 5. Südamehaigused (isheemia) surma põhjusena EL-i riikides 2002. a
(* 2002. a andmete puudumisel on kasutatud eelmise aasta näitajat)

Allikas: Eurostat